

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentaria Ac Disputationes In Primam Partem Divi Thomae

Cvm Variis Indicibvs

De Deo Effectore, Creaturarvm Omnivm Tractatvs II. De Opere Sex
Diervm, Ac Tertivs De Anima

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1622

II. An Deus in principio temporis cœlum & terram creauerit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93575](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93575)

culis operatus est, vt postea etiam dicemus.

19
Obiectio
contra pro-
prie dicta.

Eius dilu-
tio.

Contra hanc veritatem expendi potest nomen *Elohim*, quod in Hebræo ponitur Gen. 1. vbi nos legimus, *in principio creauit Deus*, nam *Elohim* Deos potius significat. Vnde sub illo nomine comprehenduntur Angeli tanquam creationis celi, & terræ cooperatores, in hoc enim sensu solet plurale illud nomen in Scriptura usurpari. Respondetur neminem vocem illam in dicto loco Genesis in hac significatione accepisse, vel exposuisse: nec verbum singulare *creauit*, illam admittit, quod ostendit aperte vnum tantum fuisse rerum omnium creatorem, sicut recte vulgatus interpres vertit. Multi verò ex Catholicis volunt, ibi significatum esse à Moyse Trinitatis mysterium: nam plurale *Dyspositum* esse dicunt propter trinitatem personarum, singulare autem verbum *creauit*, propter vnitatem naturæ potentie, & voluntatis interpretem vero non potuisse in Latino idiomate illud mysterium ita significare, quia Latina vox illam Deorum appellationem tribus personis tribuere non permittit. Alij vero nullum putant ibi latere mysterium, sed phrasim illam & modum usurpandi plurale pro singulari, esse idiotismum specialem linguæ Hebræicæ, in multis alijs sacre scripturæ locis vtitur, vt late disput. Bened. Pereira circa illa verb. Gen. Quod satis probabile mihi videtur: iuxta veranq; vero dicendi rationem obiectio soluitur, & nullius momenti esse perspicitur.

CAPVT II.

An Deus in principio temporis alium, & terram creauerit.

Vari de
mundi ini-
tio errores.

IN hoc puncto aliqui Philosophi errarunt, ponentes mundum æternum, ex quibus aliqui posuerunt illum improductum, alij productum per necessariam emanationem: cuius sententiæ præcipuus auctor censetur Aristoteles 8. Phisicor. & 2. de gener. & 1. de celo c. 10. & 12. Metaph. c. 6. quem Commentator, & alij sequuti sunt. Plures vero antiquiores Philosophi mundum in tempore factum esse crediderunt, vt idem Arist. refert, quamuis errauerint ponendo aliquid æternum, ex quo mundus factus fuerit. Et simili modo aliqui heretici errarunt, materiam æternam simulq; incretam, & ingentam, ponentes, quos inferius referemus, & impugnabimus. Aliquid autem esse à Deo creatum, quod sit etiam æternum, nullus hereticus asseruit. Præmissis autem nunc puncto de creatione materiæ, de quo in sequentibus dicemus, nunc de solo initio mundi, quem à Deo creatum esse capite præcedenti ostendimus, disputamus. Nec inquirimus, an potuerit esse ab æterno, id enim philosophicum potius est, quam theologicum, quia nec ad fidei dogmata pertinet, nec cum illis necessariam connexionem habet, & ideo punctum illud in Metaphysic. disp. 20. sect. vlt. tractauimus: nunc vero de facto, quod non nisi per diuinam reuelationem sciri certò potest, disputamus.

1. Assertio
catholica,
principalis.

Probat 1.
ex Scriptura

In quo in primis veritas catholica ostendenda est, quæ docet, mundum vniuersum non esse æternum, sed habuisse sui esse, suæque creationis principium. Probat 1. ex Scriptura, quæ docet, Deum fuisse ante mundum, vel quando mundus nondum erat. Eph. 1. *Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem*, in re enim æterna non datur esse post non esse, neq; fieri, aut cogitari potest, quod ante illam aliquid præcesserit: ergo si Deus eligens, eiusque eligendi actus fuit ante mundi constitutionem, certe non potuit mundi creatio esse ab æterno, nec mundus ipse æternus. Et eodem modo probat eandem veritatem illud Ioan. 17. *Clarifica me Pater claritate, quam habui, priusquam mundus esset apud te*, id est quam apud te habui antequam mundus esset, seu ante tempus, & ex æternitate, ita e-

nim illa litera construenda, & intelligenda est, vt omnes Patres docent, qui inde colligunt gloriam, & maiestatem Verbi esse æternam, mundum autem non esse æternum, vt videre licet in Chrysostom. & Cyrill. ibi, Ambr. 4. de fid. c. 6. & alijs cont. Arrian. scribentibus. Et idem probant verba Sapientie Prou. 8. *Dominus possedit me initio formarum suarum, antequam quicquam faceret à principio*. Nam inde euidenter sequitur, nihil factum esse æternum, quia nihil est ante id, quod est æternum. Et simile est illud Eccl. 24. *Ego ex ore Altissimi proditi primogenita ante omnem creaturam*.

Secundò definita est hac veritas in Concilio Lateran. sub Innoc. III. relato in cap. firmiter, de sum. Trinit. Et in VI. Synodo act. 11. idem tanquam dogma fidei proficitur Sophron. in sua ep. quam Concilium recipit. Et consentiunt Patres omnes, Hilarius Psal. 148. *In creatis nihil admitti æternum*. Idem Cyrill. 2. thes. c. 13. inde colligens, Verbum non esse creaturam. Quod argumentum frequens est apud Patres contra Arrian. Athan. lib. de Decret. Nicænæ Synodi, Basil. libr. 2. cont. Eunom. Damasc. 1. de fide cap. 8. Idem docent Patres exponentes verba Genes. 1. *In principio creauit Deus celum, & terram*, vt in vltima par. huius cap. videbimus.

Vt ratione probetur assertio dubitari solet, vtrum veritas assertionis positæ demonstrari possit. In quo in primis distinguendum est inter mundum vniuersum vt est vnum artificiale, ex celo & elementis partim quiescentibus, partim suis motibus agitur compositum, & inter singulas res vniuersi. Item distinguendum est inter demonstrationem quod nec mundus, neq; vlla res mundi sit æterna: vel tantum quod probari non possit, rem aliquam creatam esse æternam. Primum ergo dicimus, posse demonstrari fuisse possibile, mundum, & omnes, ac singulas res eius potuisse in tempore creari, ita vt nulla earum fuerit æterna, vel (quod perinde est) posse demonstrari, non esse impossibile, res omnes mundi in tempore incepisse. Hoc quidem est contra Aristotelem, qui putauit oppositum demonstrasse. Probat autem, nam in primis res istæ siue in tempore, siue ex æternitate hant, debent ex nihilo fieri, vt supra, & in Metaphysica probatum est, quapropter ex hac parte non magis repugnat fieri in tempore, quam in æternitate, vel è contrario. Deinde sunt à Deo libere, & non ex necessitate naturali, quia Deus summe liber est, & Dominus omnium, ac sibi sufficiens, neq; ad suam completam beatitudinem creaturis indiget: ergo ex hac parte nulla necessitas fuit creandi res æternas, ac proinde nec repugnantia esse potuit creandi illas in tempore. Deniq; neq; ex parte creaturarum cogitari potest aliqua repugnantia, cum ipse de se non habeant esse, ac proinde sint veluti indifferentes, vt illud, quando sibi datum fuerit, recipiat. Neq; etiam ex parte Dei, quia si aliqua cogitari, vel Aristotelem decipere, potuit maxime quod non posset Deus ex æternitate non creans incipere in tempore creare sine mutatione: fuit: at hoc falsum est. Quia potuit Deus ex æternitate habere propositum efficax, & immutabile promittendi in tali puncto, & ex vi eius, actu, seu ad extrinsecam postea creare sine vlla sui mutatione.

Sed insit Auerr. 8. Phisic. comm. 15. quia non potest à voluntate antiqua, actio noua prodire, licet è contrario à voluntate noua actio antiqua prodire non potuit. Respondeo, dupliciter intelligi voluntatem esse antiquam, primo vt non tantum sit antiqua, sed (vt ita dicam) etiam antiquata, mirum, quia fuit, & transiit, & non permanet, neque in se, neque in virtute sua: vel quia voluntas est antiquior actione, non tamen pertransiit, sed perseverat. In priori sensu vera est assumpta propositio, quia quod non est, iam agere non potest.

potest, etiam si aliquando fuerit. Sed in hoc sensu
impeccat assumptum in presenti illa propositio, quia
voluntas Dei, etiam si aeterna sit, non est illo mo-
do antiqua, quia non transit, nec est aeterna tan-
tum a parte antea, sed simpliciter in aeternum per-
manet. At vero propositio assumpta intellecta de
voluntate antiqua isto posteriori modo, euiden-
ter falsa est, quia si voluntas antiqua durat cum
actione, quae de nouo fit, non potest efficacitatem
eius impedire, quod antea fuerit. Imo in creata, &
mutabili voluntate, etiam si antiqua voluntas a-
eterna, & formaliter non perseveret, si saltem virtus
eius duret, poterit nouam actionem efficere, sicut
motio manus in scribente, vel citharizante inter-
dum est a praeterita voluntate, cuius virtus per-
seuerat, quomodo solent Theologi distinguere
virtualem voluntatem a formali. Et in motu
physico saepe a contactu antiquo procedit nouus
motus per virtutem relictam, seu impetum. mul-
to ergo magis voluntas aeterna Dei in se formali-
ter perseverans poterit nouam actionem in mo-
mento, ab ipsa abet aeterno praescripto, elicere.
Et ideo non est similis alia comparatio, quae sit
voluntatis nouae ad antiquam actionem, nam
voluntas eo ipso quod noua est, non potest esse a-
eterna, vel existens in tempore antiquo, & ideo mi-
rum non est, quod ab illa non potuerit actio anti-
qua prodire.

Sed vrger vterius Aristot. 8. Physicor. text. 90.
& 12. Metaph. ca. 6. quia si voluntas interna est an-
tiquior actione, seu productione externa: ergo
causa mundi est prior effectu suo, non tantum na-
tura, sed etiam duratione reali: ergo praecedit te-
poris effectum, quia realis prioritas in dura-
tione non potest esse sine tempore, quia tempus
non est nisi duratio, in qua prius, & posterius rea-
liter inuenitur: ergo praecedit tempus ante mun-
dum. Hoc autem est impossibile, quia tempus est
non sine motu caeli, nec motus sine caelo, nec cae-
lum sine mundo: ergo impossibile est, aliquid esse
prius duratione reali, quam mundus: sicut etiam
impossibile est aliquid esse prius, quam tempus,
quia ipsum prius, & aliud, quando, & finit sunt temporis
differentiae. Confirmant hoc Proclus, & Auerr.
quia si daretur prius, in quo non esset hic mun-
dus, spatium illud, quod nunc hic mundus replet,
vacuum esset: at non potest dari vacuum: ergo
non potuit dari duratio, in qua mundus non fue-
rit, ac proinde non potuit non esse aeternus.

Respondeo, has obiectiones magis in verbis,
quam in re consistere. Dico enim, si sermo sit
de tempore physico, materiali, ac suo modo cor-
poris, quod est veluti vniuersalis mensura cor-
porum motuum: sic potuisse aliquid esse, quan-
do tale tempus non erat, seu priusquam esset: imo
statim ostendimus necessarium ita fuisse. Neque in-
de sequitur, aliquid temporis fuisse ante totum
tempus. Primo quidem, quia in illis locutionibus
aduerbia illa quando, prius, & antequam indicant
quidem aliquam durationem realem, non tamen
quae sit tempus physicum, sed quae sit aeternitas,
vel etiam posset esse aeternitas, vel aliqua duratio per-
manens, si Deus vellet Angelos, vel caelum empy-
reum, vel aliquid aliud ante caelum primum mo-
bile creare. Imo de facto ipsummet corpus caeleste
primum mobilis fuit prius suo motu secundum ali-
quam durationem realem, quae non fuit tempus,
nec pars eius, ut infra ostendimus. Secundo, quia
illae particulae comparativae prius, vel antequam, li-
cet positivae videantur, non significant positivam
habitudinem, sed negationem alterius rei simul
cum alia coexistentis. Sic enim dicitur Deus esse
antequam quicquam faceret, quia in sua aeterni-
tate existit, nulla re alia illi coexistente: & simili-

Sunt de opere sex dierum.

ter dicitur esse prius quam mundus, quia habuit
esse sine alterius rei, seu mundi coexistentia. Quia
vero non possumus hanc negationem concipere,
aut explicare, nisi per modum positivae habitudi-
nis, aut comparationis ad nostrum tempus, ideo
vltimus eisdem terminis, quibus differentias, seu
partes nostri temporis significare solemus, dicen-
do quando, ante, vel prius, per quas particulas non
reale tempus, sed imaginarium, seu potentiale si-
gnificamus, nam modo nostro intelligendi concipimus
ante reale tempus infinitam quandam i-
maginariam durationem, in qua tempus reale ef-
se potuisset, re tamen vera nihil est praeter diui-
nam aeternitatem, ut in compendio etiam Meta-
physicae Aristot. l. 12. ca. 6. breuiter attigi.

Vnde patet responsio ad confirmationem. Pri-
mo enim negamus sequelam, scilicet, vacuum ef-
se debuisse, si mundus aliquando non fuit: nam
vacuum dicit superficiem realem aptam repleri
corpore, & non repletam, & ita ex parte funda-
menti, seu continentis, aptitudine dicit spatium
reale: hoc autem tunc non fuit ante mundum,
quia nullum corpus, vel realis superficies fuit, sed
spatium, quod imaginarium vocari solet, quod in
se non positivum quid, sed tantum negativum
est, a nobis autem instar positivum concipitur, & i-
deo aduerbijs localibus illud significamus. Et sic
dicimus, extra mundum nihil esse, neque vacuum,
sed spatium imaginarium: sic enim etiam Aristo-
teles ipse dixit, extra caelum neque locum, neque va-
cuum, neque tempus esse. 1. de caelo ca. 9. text. 99. Ad-
dimus vero (quod Aristot. non concederet, quia
diuinam omnipotentiam non est assequutus) po-
tuisse Deum non solum mundum denuo creare,
sed etiam facere, ut ante mundum sensibilem no-
bis, & ante tempus primi motus vacuum praeces-
serit, creando, v. g. caelum empyreum solum, & to-
tam eius capacitatem, & concavam superficiem
nullo reali corpore replendo. Quia licet hoc non
sit secundum naturae ordinem, non implicat con-
tradictionem, nec defuerunt Patres, qui ita fa-
ctum esse significauerint, ut postea videbimus.

Secundo dicendum est, posse efficaciter demon-
strari, mundum hunc visibilem non potuisse esse
aeternum quoad successiones generationum, &
corruptionum, vel successivas alterationes, aut
alias quascunque discretas mutationes, per quas res
aliter se habeant, quam prius realiter, & positivae
se haberent. Necitem, quoad motum physicum
caelestem, & consequenter nec quoad tempus e-
ius, quantumvis continuum. Hanc assertionem
virtute tradidi in Metaph. disp. 20. sect. 6. ubi ostē-
di, res permanentes ab aeterno creati potuisse, non
tamen successivas. Nam ex hoc principio euiden-
ter sequitur nec generationum, & corruptionum
successionem quasi discretam, nec motum conti-
nuum primi mobilis, ac proinde nec tempus ex
tota aeternitate esse potuisse. Quae fuit etiam sen-
tentia Durandi in 2. d. 1. q. 3. quam multi moderni
sequeuti sunt, aliqui quoad utranque partem, alij
quoad priorem tantum.

Solet autem illa pars de successione generatio-
num a multis probari ab inconuenienti speciali,
quod in specie humana sequeretur, scilicet, quod
nunc simul durarent animae actu infinitae, quia
cum sint immortales omnes, quae successiue cre-
antur, simul perseverant: si autem series genera-
tionum fuisset aeterna, infinitae animae successiue
creatae fuissent, & consequenter nunc etiam simul
permanerent. Propter quod inconueniens aliqui
fatentur, fieri non potuisse, ut hominum genera-
tiones fuerint per successionem perpetuam ab a-
eterno, quanuis in generationibus aliarum rerum,
quarum formae corruptibiles, vel mortales sunt,
admittant illam successionem infinitarum gene-
rationum.

Ad confirm
ex Proclo,
&c.

9
1. Pronun-
tium, seu
essetio 3 in
ordine bi-
partita.

10
i partem
v quidam
proben.

E Z
lis, opp
im, et

Tom
111
1 part

2

Difficiliter
tamen proba-
tio.

rationum, & corruptionum fuisse possibilem. Re-
tamen vera non loquuntur consequenter, quia si
non est impossibile, quod infinitæ animæ equo-
rum fuerint per successionemeductæ de potentia
materiæ, & transferint, non est cur sit impossibile
animas hominum similiter fuisse creatas successi-
ue in numero infinito, quia non est minor infinitas
in vno numero, quam in alio, neque inducit
specialem repugnantiam, quod vnus numerus
totus simul conseruetur, & non alius: tum quia
hoc est materiale ex parte rerum, & ad formalita-
tem (vt sic dicam) nihil refert, tum etiam, quia
posset Deus, si vellet, animas etiam equorum se-
paratas conseruare, neque illi esset difficilior oēs
simul conseruare, quam successiue producere: ne-
que etiam ex parte ipsarum rerum potest in hoc
specialis repugnantia assignari. Quare in huius-
modi argumentis, quæ in hoc puncto ex alio de
repugnantia infiniti sumi solent, non magnam
vim facio, quia sunt lubrica, & incerta, & fortasse
non probant, omne infinitum esse impossibile, &
hoc saltem verissimum existimo, in numero rerum
permanentium non magis repugnare esse in-
finitum simul, quam successiue, id enim conuin-
cit ratio facta, & fatetur D. Thom. 2. con. gent. c. 48.

11.
Fera proba-
tio.

Propria ergo, & efficax ratio illius partis est,
quia non potuit species hominum, vel equorum,
vel quarumlibet rerum corruptibilium tota trā-
sire de non esse ad esse, per generationum succes-
sionem, sed necessarium fuit, vt in aliquo, vel ali-
quibus indiuiduis per creationem actualem exi-
stentiam acceperit. Hoc secundum fidem certum
est tum quia omnes species creatæ de se nihil sunt,
& ideo non possunt absolute accipere esse, nisi per
educationem ex nihilo, ac subinde per creationem:
tum etiam quia perfectiores species rerum immat-
erialium non possunt aliter existere: ergo nec spes-
cies corruptibiles: tum denique quia species non ac-
cipit esse, nisi in aliquo indiuiduo: non possunt au-
tem omnia indiuidua alicuius speciei collectiue
sumpta esse per generationem producta, ita vt vn-
um sit genitum ab alio, & illud ab altero, & hoc
ab alio, & sic in infinitum, sed necessario sistendū
est in aliquo non genito ab alio indiuiduo illius
speciei, ac subinde immediate creato à Deo. Alio-
qui non omne esse existentiæ talis speciei ad Deum
tanquam ad primum, & proximum fontem toti-
us esse reduceretur, quod est contra essentialē
dependentiam omnium creaturarum à Deo, ad
quam pertinet, vt tandem omne esse ad ipsum vt
ad primam, & proximam causam referatur, vt la-
tius in Metaphysica disp. 29. lect. 1. n. 32. & sequen-
tibus vsque ad 37. ostensum est.

12.
Obiectio cō-
tra proximi-
tatem proba-
tionem.

Vt autem magis hæc ratio explicetur, obijci po-
test, quia de facto videmus, species rerum corru-
ptibilium productas esse in rerū natura sine prop-
ria creatione alicuius indiuidui, nam in ipsa spe-
cie humana nullus homo etiam primus ex nihilo
factus est, sed ex præcedenti materia formatus, &
similiter alia multa ex præiacentibus elementis fa-
cta sunt, plantæ, herbæ, & bruta terrestria ex ter-
ra, pisces ex aqua, volatilia ex aëre: ergo non est
necesse, vt species incipiat in aliquo indiuiduo
immediate à Deo creata. Respondetur primò,
non esse contentiose insistentium in verbo *creandi*,
nam in hoc solum efficacia rationis consistit, quod
non potest in omnibus indiuiduis vnus speciei
dari processus emanationis proximæ vnus ab al-
io, sed necessario sistendum esse in aliquo, qui im-
mediate à Deo profluxerit, siue per rigorosam
creationem immediatam, siue per aliam actionē
Dei propriam, quia licet sit ex præiacente mate-
ria, est distincta à generationis modo, quo vnum
indiuiduum ab altero eiusdem speciei generatur.
Vnde secundo additur, talem Dei actionem, licet

Solutur
primo.

Solutur
amplius.

præcisè spectata, & condistincta à creatione, &
conseruatione non sit rigorosa creatio, vocari
hilominus creationē in Scriptura, quia tota pro-
ductio illius indiuidui vt à Deo solo est, includit
creationem materiæ, & æquale creationi to-
tius, ac si in principio simul totum, vna actione
composita fuisset productum, sicut de calis, & ele-
mentis in capite præcedenti n. 12. declaratum est.

Vnde si quis insisteret, quia nonnullæ sunt species
rerum corruptibiliū, quæ in nullo indiuiduo im-
mediate producuntur à Deo, sed vel à sole, aut ex-
emplis, vel alijs astris, vt sunt mineralia, & plures spe-
cies plantarum, seu herbarum, aut animalium
imperfectiorum: eadem danda est responsio, serua-
ta proportione. Nam hoc non contingit, nisi in
specieb. imperfectis, quæ à causis creatis superio-
ribus per productionem equiuocam generari pos-
sunt. Quæ species in duplici sunt differentia. Ali-
quæ ita sunt imperfectæ, vt indiuidua earum non
habeant virtutem generandi, & ideo in eis non est
emanatio vnus indiuidui ab alio eiusdem speciei
per vniuocam generationem, sed ipsa species in om-
nibus indiuiduis suis à celo, vel ab aliqua simili
causa eminentiori in omnib. suis indiuiduis im-
mediate produci potest. Et tunc reductio ad Deum
fit mediata ipsa superiori causa creata, quia si spe-
cies mineralium, v.g. vel herbarum incepti im-
mediate per actionem Solis, virtus ipsius Solis ad su-
periores causas referenda est, & in ea reductione
tandem sistendū est in causa proxima creata, quæ
à Deo solo immediate manauerit, & talis causa re-
putatur tanquam primū indiuiduum eminenter
contines inferiorem illam speciem. Aliquæ verò
sunt huiusmodi species imperfectæ generabilium
rerū, in quib. indiuidua vtroq. modo fieri possunt,
scilicet per vniuocam generationē vnus indiui-
dum ab alio, & per immediatam productionē æqui-
uocam causæ superioris. Et in his etiam non potest
procedi in successione generationū vniuocari,
quin sistatur in aliquo indiuiduo non producto per
talē generationē, nec ab alio indiuiduo eiusdem
speciei, sed vel à Deo, vel à celo, quod prius à Deo
immediate manauerit. Atque ita in omnib. rerum
specieb. absolute verum est productionem speciei
necessario reducendā esse ad aliq. emanationem,
quæ immediate à Deo fit. Sed quia id facilius cer-
nitur in specieb. perfectis viuētiū corruptibilium,
quarū indiuidua non possunt naturaliter produci,
nisi per generationē vniuocā vnus indiuidui ab
alio, ideo de illis maxime loquuti sumus. Est ergo
euidēs illud principium, quia species non fit, nisi in
aliquo indiuiduo, non potest a. in omnib. indiui-
dus fieri per vniuocā emanationē vnus ab alio:
ergo sistendum est in aliquo non sic producto.

Hoc ergo principio posito euidenter concluditur,
seriem generationū vnus indiuidui ab alio eius-
dem speciei, non posse esse æternam. Quia necessa-
rio sistendum est in aliqua prima, quæ æterna non
fuerit, neq. ab illa vsq. ad vltimā præcesserint ge-
nerationes infinitæ à parte ante, quia in aliqua pri-
ma, & non æterna necessario sistendū est. Probat
hoc quia necessario perueniendum est ad aliquam
generationem factam ab homine, v.g. non genito
ab alio, sed immediate producto à Deo, vt proba-
tum est. Vel igitur homo ille factus est ab æ-
terno, vel in temporis initio, si in tempore
omnino tollitur productio æterna: si vero ille
creatus ponatur ab æterno, necesse est vt inter
creationem illius, & generationem prolis ab
ipso productæ æternitas quadam, & infinita
duratio imaginaria seu obiectiue possibilis suc-
cessiue præcesserit: ergo necessario danda est
prima generatio propria in tempore facta. Mi-
nor probatur facile, quia homo creatus, & alius
ab illo genitus non possunt esse simul duratione,
quia

SVARI
de Ance
re 6. diem
anima

DD

quia generatio hominis non fit in instanti: ergo necessario homo generans, & non genitus antequor est homine a se genito: ergo praecedit duratione ergo aeternitate, si ab aeterno ponitur creatio. Quam rationem in citato loco Metaphysicae latius persequutus sum. Et aequè procedit, siue vnus tantum homo, siue plures in quocunq; numero ponantur ab aeterno creati, quia eadem proportione, si omnes genuerunt, in tempore genuerunt: ac proinde generationum successiones ab hominibus illis manantes in numero tantum finito esse potuerunt, nec potuit illa series, seu successio esse aeterna quoad ipsas generationes. Quoad hanc ergo partem non potuit mundus esse aeternus.

Nihilominus tamen quoad alteram partem de motu continuo caeli aliqui contendunt, non ita efficaciter demonstrari, non potuisse esse aeternum sicut de generationum serie. Quia rationes, quibus id ostendi solet, solui possunt. Ego vero contrarium cum Durando dixi in dicta disputat. 20. Metaph. sect. vi. & disp. 29. sect. 1. num. 9. Et eandem defendit Daniel Malon loco infra citando, ubi quibusdam rationibus, quae supponunt, infinitum esse impossibile, vel non posse pertransiri, vititur. Sed illis nunc praetermissis, aliae quae ex conditione aeternitatis, & productionis in ea factae sunt, mihi rem demonstrare videntur non minus efficaciter, quam illae, quae de successione aeternae generationum factae sunt. Probat ergo primo, quia caelum, v. g. si ab aeterno crearetur, deberet necessario in certo situ, & dispositione creari: ergo in illa eadem dispositione, & eodem situ permanens erat necessarium per infinitam durationem: ergo non potuit motus eius ex aeternitate incipere, sed initium temporale necessario habere debuit. Consequentiae sunt euidenter ex dictis in puncto proxime praecedente. Antecedens autem probatur, quia creatio etiam aeterna, necessario futura est de re definita, & singulari, & secundum omnes condiciones existentiae determinata, iuxta autem ex his conditionibus est situs, & ubi definitum: ergo etiam in illo debuit habere certam dispositionem ex vi suae creationis in loco, in quo creatus est. Ita ut non solum totum in tali loco totali, sed etiam pars eius in definito loco partiali creata sit, ut sol in Oriente, vel in Occidente, vel in aliquo alio certo situ totius sui circuli.

Sed auct. hoc argumentum supponere, caelum esse productum per primum sui esse, in aliquo determinato situ, quod repugnat hypothese de creatione aeterna, & petit principium, nam hoc esset probandum. Vnde respondent distinguendo propositionem assumptam, quod caelum debuit creati in determinato situ. Nam vel hoc intelligitur de primo puncto creationis, & sic negatur assumptum, quia non datur tale punctum primum, & consequenter nec determinatum situm admittere necesse est. Vel illud intelligitur de productione caeli absoluta, & sic aiunt, productum esse in determinato situ continuata creatione, & secundum illam in quouis situ fuisse productum. Haec autem responsio non solum non satisfacit, verum etiam satis concipi non potest. Et in primis falsum est, nos supponere in argumento, caelum esse productum per primum sui esse: solum enim supponimus, debuisse produci per aeternam productionem indiuisibilem, & quae sit tota simul, & hanc dicimus, debuisse necessario in ipsa aeternitate terminari ad celum in determinato situ creatum, & ad definitum ubi, cum ipsa substantia caeli, & ex vi eiusdem actionis concreatum. Quia hoc est de ratione omnis physicae actionis ad extra: illa autem creatio licet esset aeterna: physica, & realis, ac singularis esset. Et hinc inferimus, illum situm

Suarz. De opere sex dierum.

debuisse necessario esse primum in tali corpore, non quidem primum per modum primi instantis, seu per existentiam in primo instanti essendi, sed primum per coexistentiam aeternam, & per negationem prioris, quia & determinatus esse debuit, & ante illum nullus alius situs praecedere potuit. Ex quo tandem concludimus, illum situm necessario debuisse immutatum permanere per aeternitatem, & infinitam aliquam durationem imaginabilem, seu possibilem, ac proinde motum necessario debuisse in tempore incipere. Vnde parum refert, quod illa creatio sit etiam conservatio aeterna, quia licet esset creatio, & conservatio aeternae substantiae, ita esset concretio, & conservatio aeterni situs, quod repugnat aeternitati motus.

Secundo explicatur amplius vis huius rationis, quia conservatio substantiae caeli, quae non est nisi continuata creatio, distincta actio est a motione locali caeli, ut est per se notum, tum quia talis motio non sequitur ex vi talis creationis, vel conservationis, tum etiam quia sunt a distinctis proximis agentibus, nam conservatio est immediate a solo Deo, sicut creatio, motus autem localis est immediate ab intelligentia creata, & a Deo tantum ut concurrente cum illa, ut supponimus, & motum sic factum putauit Aristoteles, fuisse aeternum, & dicti auctores putant fuisse possibilem. Contrarium vero probamus ex eo, quod dum res creatur siue in tempore, siue in aeternitate, necessario habet determinatum situm proxime concreatum ab illo solo, a quo res creatur, & per illius intentionem, & voluntatem talem determinationem habentem, neque aliter intelligi potest determinata voluntas creandi aliquid praeterea, & efficaciter, seu executiue: ergo situs ille aeternus, quem caelum habuit concreatum a Deo, non potuit dari ab Angelo per motum localem: ergo multo minus potuit auferri per motum aeternum, quia quicquid concreatur cum re ab aeterno creata, aeternum est, & consequenter per aeternitatem, & durationem aliquam infinitam permanere debet, ut satis declaratum, & probatum est.

Tertio argumentor in hunc modum, quia proprius motus localis supponit mobile existens in aliquo loco non tantum ordine naturae, sed etiam ordine realis existentiae in aliqua duratione indiuisibili, & ita tota simul, siue illa sit instans, siue aeternitas. Ergo repugnat motum localem esse aequè aeternum, ac ipsum mobile, & consequenter absolute, & simpliciter repugnat esse aeternum. Antecedens notum est in Philosophia, quia motus localis proprius non est transitus a non esse in loco ad esse in loco, sed est transitus ab vno esse in loco ad aliud esse locale, seu ab vno ubi ad aliud. Et hac ratione primus locus, in quo Angelus exstitit, non potuit esse per motum localem, nec per voluntatem ipsius Angeli, sed necessario debuit esse per creationem, seu concreationem, & per voluntatem creantis Angelum, ut in superiori tractatu libro quarto capite undecimo numer. undecimo probatum est. Et est verum siue cogiteretur Angelus in tempore, productus, siue ex aeternitate. Et similiter caelum creatum in tempore non potuit incipere moueri ab Angelo, nisi prius saltem per instans existeret in tali loco determinato, quem sibi concreatum a suo creatore haberet: ergo similiter si caelum esset ab aeterno creatum, priusquam moueretur habere debuisset certum locum sibi concreatum, & a solo creatore datum: illud autem prius non potuit esse solum transitorium instans, sed indiuisibilis aeternitas, in qua supponitur tale corpus creatum: ergo non potuit tale corpus localiter moueri ex eadem aeternitate.

B 2

Tandem

17
Probatu
secundo pars
praedicta

18
Probatu
tertio

E. Z.
lis, oppo
im, et

Tom.
lib.
II.
part.

2

19
Probatur
quarto ex
comparatio-
ne locationis
reliæ.

Tandem declaratur hoc ex comparatione ad alios motus. Et in primis omnes facientur, motum localem rectum non potuisse esse æternum. Illa autem repugnantia non potuit oriri ex defectu spatij, nam imaginaria spatia infinita sunt, & ex hac parte non repugnat motum rectum esse infinitum, seu in infinitum durare. Vnde si Deus voluisset totum hunc mundum loco mouere extra totum locum, seu spatium adæquatum eius, sine dubio posset id facere, sicut posset alium mundum extra istum creare, & corpus per vacuum mouere. Et eadem ratione posset motum illum totius mundi per infinitam successionem continuare, sicut posset alium, & alium mundum æqualem, vel maiorem in infinitum producere: ergo ex parte spatij, seu capacitatis non repugnabat motum rectum esse æternum. Nec etiam repugnaret ex eo, quod per motum rectum deseritur totus locus, per circula-rem vero non nisi secundum partes, nam si aliunde ex parte spatij est capacitas ad occupationem noui loci totalis, & desertionem totius loci prioris, impertinens est illa differentia ad inferendam repugnantiam in vno motu potius quam in alio. Ratio ergo repugnantia in motu recto solum est, quia corpus mobile motu recto necessario supponi debet præexistens in aliquo certo loco, & consequenter si tale corpus est æternum, aliquem æternum locum concreatum habuit, quem in eadem æternitate amittere non potuit, ac proinde cum per motum localem priorem locum amittat, non potuit ab æterno, sed in tempore ita moueri. Quod aq̃ue procedit in motu circulari, quia licet non sit à toto loco respectu mobilis, sit per amissionem totius situs, & per mutationem vniuersiusque partis, aut altri, vt Solis, lunæ, & similibus a toto loco suo, & ita est eadem ratio.

20
Item ex co-
paratione al-
terationis.

Idem videri potest in motu intensificationis, seu alterationis: nam si homo ab æterno crearetur sine gratia concreata, non posset illam recipere nisi post infinitam durationem, ac proinde in tempore: vel, si cum natura reciperet gratiam quali concreatam, non posset illam nisi in aliquo determinato gradu recipere, quia oppositum repugnat actioni physice singulari: talis autem gratia non posset deinceps intendi successiue per totam æternitatem, non solum quia fieret infinitè intensa (nam hoc, consequenter loquendo, non repugnaret, cum latitudo intensiua gratiæ dehiata non sit) sed solum quia res facta in æternitate in certo gradu, in eo necessario per æternitatem manet sine diminutione, vel augmento: eadem vero ratio est de situ determinato secundum singulas partes, vt declaratum est. Denique Angelus ab æterno productus cum aliqua cogitatione coexistente simul suæ creationi, non posset illam intendere, vel mutare, aut omittere, & ad aliam transire, nisi post infinitam durationem, solum quia res concreata cum re æterna est etiam æterna, ac proinde per infinitam durationem necessario permanens immutabilis. Idem ergo est de situ concreto ipsi celo. Ex quo euidenter concluditur, non posse motum localem in corpore ab æterno creato esse æternum. Quoad has ergo duas partes euidenter probatur, mundum non esse æternum.

21
3. Proinde
natura, seu
asseritio 4.
de ordine.

Dico ergo tertio. Non potest euidenter, & absolute demonstrari, nullam rem mundi siue spiritualem siue corpoream, siue corruptibilem, siue incorruptibilem esse æternam. Hoc latè tractaui in dicta disputatione vigesima metaphysic. sectione vltima, ostendendo non repugnare, res permanentes ab æterno creari, & per æternitatem conseruari sine ulla mutatione, quando Deus illas ita conserua-

re voluerit: quia de ratione creationis non est, vt nihil, seu non esse rei duratione præcedat creationem, sed satis est, quod præcedat nature ordinem, quia res de se non habet esse, & nihil esset, nisi ab alio reciperet esse. Quam sententiam bene etiam defendit Vasquez dicta disput. 177. 1. part. cap. 3. & Dan. Malon. in 2. dist. 1. disputat. 7. in 2. & 3. assertionibus. Dicit autem ille cum Durando, res permanentes corruptibiles nature suæ relictas non potuisse ab æterno produci. Ego vero licet rem ab eo intente tam veram esse censeam, nimirum rem corruptibilem, si crearetur ab æterno, necessario debuisse immunem à corruptione per æternitatem quandam conseruari, quod videtur à natura rei corruptibilis alienum: licet (inquam) hoc verum sit absolute loquendo, nihilominus ex suppositione quod res corruptibilis sit creata ab æterno, necessario sequitur, vt corrumpi non possit per aliquam durationem infinitam, imo neque annihilari, quia repugnat rationi æternitatis omnis talis mutatio, vt probatum est. Quamuis illa duratio non habeat certum imaginarium terminum à parte post, sed voluntate diuina determinandum sit, vt ibi declarauimus, & ideo censeamus, non esse necessariam illam limitationem, seu conditionem, quia in ipsamet conditione æternitatis intrinsece includitur.

Vnde dico quarto. Licet non possit absolute demonstrari, omnes res creatas in tempore, & ab æterno factas esse, nihilominus efficaciter ostendi potest, hoc & conuenientius esse ex parte ipsius Dei, & magis consentaneum naturis creaturarum rerum, & secundum extrinsecam testimoniam, vel indicia credibilium. Prima pars probatur, tum quia res creatæ in tempore euidentius ostendunt dependentiam à supremo ente per essentiam, & indigentiam influxus eius, vt existere valeant, quam si ab æterno semper fuissent: tum etiam, quia hoc modo manifestatur apertius, Deum non ex necessitate nature, sed libere mundum, & omnes res eius produxisse: tum præterea, quia ita clarius constat, Deum non propter suum commodum, sed propter solam voluntatem beneficiendi alijs res procreasse. Cum enim Deus ab æterno statum sibi sufficientem, & summè felicem, ac beatum habuerit sine creaturis, plane ostenditur, illis propter se non indiguisse, sed ex sola bonitate sua illis se, quando voluit, communicasse. Ergo ex parte Dei fuit hic modus creationis conuenientior. Deinde ex parte creaturarum res declaratur, quia omnis creata substantia vel est corruptibilis, vel secundum aliquam qualitatem, & passionem saltem perfectiuam, seu per actum immanentem: nec est consentaneum nature eius, vt pro infinita duratione in eodem statu permaneat. Sed status eternitatis necessario secum affert hanc immobilitatem, vt declarauimus: non est ergo à parte ante consentaneum naturis creatis æternas esse. Dico autem à parte ante, quia à parte post non ita repugnat quia infinitas durationis in posterum nunquam actu cõpletur, sicut à parte ante necessario esset asserendum posita æterna creatione. Pro tertia vero parte de credibilitate ex signis, vel testimonijs æternis, præter testimonia fidei nostre, induci possunt testimonia Philosophorum ante Aristotelem, nam, ipso etiā testel. 1. de celo, text. 102. Cui mundi generant, imo hic videtur fuisse communis fere cõsensus gentium etiam infidelium. Item historie omnes tam diuinæ, q̃ humanæ iuuant, q̃a in eis ad summum inueniuntur vestigia antiquitatis mundi quinque, aut sex millium annorum, nam historia Moylis hanc antiquitatem non transcendit, & eam creditur esse antiquior omni humana historia, vt Ioseph. 1. contr. Appionem à principio eleganter ostendit.

•Sed et, cuius sententiam Patres confirmant, Clemens Alexandr. lib. 1. Stromat. Iustin. Apolog. 2. pro Christianis. versus. Item Tertull. in Apolog. cap. 19. Euf. in Proem. ad Chiron & lib. 10. de prepa. at. Euan. cap. 3. & August. lib. 18. de Ciu. cap. 8. & 37.

Vnum verò superest theologicum dubium huius loci proprium, videlicet, an veritas de mundi creatione temporali, & non aeterna sufficienter probetur ex illis verbis, Genes. 1. In principio creauit Deus calum & terram. Quod dubium de mundo videtur nunc tractamus, nam de Angelis, & supra in suo loco dictum est, & nunc an illorum creatio sub illis verbis comprehendatur, nondum discutimus. Ratio autem dubitandi est, quia ex loco habente plures sensus, & expositiones, nihil certi probari potest: sed ille locus est huiusmodi: ergo. Maior videtur nota, quia si in alio sensu verba illa verificari possunt sufficienter, alium efficaciter, & de fide comprobare non possunt. Minor etiam constat ex variis sanctorum expositionibus, & ex ambiguitate illarum vocum in principio, vtraque enim multiplicis significationis est. Nam particula in, licet frequenter sit designatiua temporis, aut loci, iuxta propriam Latinam significationem, tamen in Scriptura saepe ponitur pro particula per, vt ad Hebr. 1. Non sine loquutus est nobis in filio, id est, per filium, & Psal. 121. Fiat pax in virtute tua, &c. Aliquando aequiualeat dictioni cum, vt Osee 4. Lugubritia & infirmabitur omnis, qui habitabit in ea, id est, cum, id est, cum bestia, & 2. Petr. 1. Ministrare in fide vestra virtutem, in virtute autem scientiam, &c. Psal. 2. Seruauit Dominus in timore, & exultate cum in timore. Similiter etiam vox principium, significare quidem potest temporis initium, tamen etiam significare potest primam inter res creatas, illam scilicet ante quam non est alia producta, sicut fundamentum dici potest principium domus: item principium dicitur, quod in origine, seu productione actiua est prius, & ita Pater inter diuinas personas dicitur principium, & fons illarum, & filius dicitur principium Spiritus sancti, & similiter Verbum diuinum dicitur principium creaturarum, quia omnia per ipsum facta sunt, Ioan. 1. & cap. 8. interrogatus Christus: Tu quis es? respondit, Principium, qui & loquor vobis. Aliter iuxta proprietatem vocis Hebraicae illi dictioni principio correspondens, dicitur nomine principij significari aliquando principem, & ducem, & caput, vel summam totius rei.

Hinc ergo variae ortae sunt lectiones, & interpretationes illorum verborum. Inter quas illa est famosa, & celebris, quae exponitur, in principio, id est, in filio, quia filius principium est, vt ex Ioan. 8. diximus, & ita particula in, idem quod per significat, sicut ad Coloss. 1. ait Paulus, In quo condita sunt vniuersa, & sicut de eodem ibidem dicit, In quo habemus redemptionem, & iterum infra, Ipse est ante oēs, & omnia in ipso constant. Et hanc expositionem probant Hilarius in id Psal. 39. In capite libri scriptum est de me, & Hieronym. in principio Question. Hebrai. in Genes. Ambros. lib. 1. Exaemer. cap. 3. 4. & 6. Augustin. lib. 1. Gen. ad liter. cap. 2. & lib. 11. de Ciu. ca. 32. & lib. 12. Confession. cap. 38. & in Imperfect. Genes. ad liter. cap. 1. & Origen. hom. 1. in Gen. in princip. & Rupert. lib. 1. c. 3. Et ad hanc expositionem reducitur, quod alij dicunt, in sapientia, aut verbo suo Deum creasse mundum.

Alia expositio illorum verborum est, In principio creauit Deus calum, & terram, id est, res, quas Deus primum, & ante omnes alias creauit, sunt calum, & terra, iuxta illud Psal. 101. Initio tu Domine terram fundasti, & sic videtur exponere Augustin. li. 11. de Ciu. cap. 6. cum dicit, Porro si litera facit, maximeque veracitas docuit, in principio fecisse Deum calum, & terram, vt nihil antea fecisse intelligatur, quia hoc potius fecisse diceretur, si quid fecisset antea cuncta, quae fecit, Franc. Suarez. de opere sex dierum.

proculdubio non est mundus factus in tempore sed cum tempore. Et hanc expositionem inter alios ponit lib. 1. Genes. ad liter. cap. 1. & in Imperfect. super. Genes. cap. 3. & Basil. homil. 1. Exaemer. dicens, Ad haec deprehendens calum, & terram, quae sunt fundamenta quaedam, & bases fulcrales vniuersi prius facta fuisse, & posita. Et similiter loquitur Ambros. lib. 1. cap. 4. Eucher. lib. 1. in Gen. cap. 1. Omitto alias expositiones, tum quia minus probabiles sunt: tum etiam quia haec sufficere videntur ad huius testimonij vim eludendam contra mundi aeternitatem. Quia etli mundus ab aeterno creatus esset, factus fuisset in principio id est, in Verbo, sapientia, vel filio, & inter omnia creata prima essent calum & terra, ita vt ante illa nihil creasset Deus, sed illa essent veluti fundamenta ceterarum rerum, nam in eadem aeternitate id habere potuissent.

Nihilominus dicendum est, hoc testimonio efficaciter, & de fide probari mundum non ab aeterno, sed in tempore, vel cum tempore, seu in initio temporis, vel instantis, aut alicuius creatae durationis fuisse creatum. Probatur primo, quia verba ipsa simpliciter, & sine vlla vi, aut proprietate intellecta hunc sensum praefereunt, & ideo nullo modo excludendus est. Praesertim quia cum sermo ille sit historicus, in omni proprietate, ac simplicitate sermonis verba eius accipi debent. Secundo, quia illud principium assignat Moyses tanquam initium tam illorum sex dierum, in quibus completa est mundi institutio, quam totius temporis subsequens. Vnde optime colligit Basil. lib. 1. de hom. 1. ex illo testimonio conuinci, non fuisse plures annos durationis temporis, suum mundi, quam possint vsque ad illud principium supputari. Tertio, quia in cap. firmiter de sum. Trinit. definit Concilium Lateran. Deum sua omnipotenti virtute ab initio temporis condidisse mundum, in quo tacite exponit verba Moysi de initio temporis, & ita ibi esse definitum hunc sensum, multi moderni existimant. Quarto, quia in hunc sensum conspirant omnes Patres, nam licet alios adiungant, hunc tanquam proprium, & primarium, & fundamentalem supponunt, vt videre licet in Hieronymo, Ambrosio, & Basil. locis citatis, & Chrysost. homil. 2. in Genes. Athanas. in illa verba, Omnia mihi tradita sunt a Patre meo, Tertullianus aduers. Hermogen. cap. 19. & sequentibus, Cyrillus libro quinto Thesauri cap. 6. & consentit Augustinus dicto lib. 11. de Ciuitate cap. 6. & libro primo Genesios & ad liter. c. 1. & 2. lib. 12. Confess. a. c. 28. vsq. ad finem. D. Thom. 1. p. q. 46. art. 3.

Neque obstant, quae de alijs expositionibus allatae sunt: nam qui vt literales illas admiserit, Sati sit ex non debet villo modo hanc excludere, sed in ea positionibus dem litera plures literales sensus admittere, vt allatis numeris probabilius Theologorum sententia fert, de qua re alibi. Et quidem posterior sensus ex duobus primis satis consentaneus est literae, & proprietati verborum, multumque a Patribus approbatus. Videtur tamen mihi ita inuoluere, & includere hunc tertium sensum, vt necessario illum inferat, nec separari commodè possint. Quia ita Moyses affirmat, calum, & terram esse primas res creatas a Deo saltem ex visibilibus, vt etiam affirmet, creationem illarum incepisse, cum antea non fuisset, & ita simul tradit principium ipsius creationis, & rerum, a quibus mundus incepit. Altera vero expositio licet reijcienda non sit, maxime propter Patrum auctoritatem, vel est addita allegorice, vt quidam loquuntur, vel secundum sensum literalem reconditum, & ab Spiritu sancto intentum, non tamen ad verborum contextum, & historię veritatem necessarium.

)(

E Z
lis, opp
im, et

Tom
lib
1. p. 11

2